

Nr 36

Av herr **Jonasson m. fl.**, *angående avgifter och förmåner inom tilläggs pensioneringen för deltids- och korttidsanställda samt låginkomsttagare.*

(Lika lydande med motion nr 31 i Första kammaren)

Det är en viktig uppgift för samhället att garantera de äldre en god trygghet och en rättvis del av standardhöjningen. De har genom sina arbetsinsatser lagt grunden till vårt välstånd- och välfärdssamhälle. Huvudvikten i pensionssystemet måste läggas vid folkpensionerna, som har störst betydelse för de lägre inkomstgrupperna. Särskilda åtgärder måste vidtagas för att ge ett förbättrat stöd till de äldre som har den sämsta ekonomiska situationen. Detta sker bl. a. genom de särskilda pensionstillskotten och genom de kommunala bostadstilläggen.

Sålunda eftersträvar man inom folkpensioneringen att göra särskilda insatser för dem som har den sämsta ekonomin. Inom tilläggs pensioneringen däremot finns en inkomstgradering av pensionerna som ger de minsta pensionsbeloppen till dem som under sin aktiva tid tjänat minst. Detta förhållande motverkas i viss utsträckning genom de pensionstillskott som införts för dem som har den svagaste ekonomiska situationen. Det finns emellertid andra inslag i konstruktionen av den allmänna tilläggs pensioneringen som inte tillfredsställer rimliga krav på rättvisa åt låginkomstgrupperna. De deltids- och korttidsanställda får inte det utbyte i form av pensionsrätt för erlagda avgifter som andra personer inom systemet får. Detta beror på olikhet i reglerna för beräkning av pensionsgrundande inkomst och för beräkning av avgiftsgrundande inkomst, i båda avseenden såvitt gäller inkomst av anställning. De korttids- och deltidsanställda får ej pensionsrätt i förhållande till den avgift som erlagts. I en del fall kan betydande avgiftsbelopp erläggas för korttids- och deltidsanställda utan att de anställda erhåller pensionsrätt. I andra fall erläggs avgift för anställda av den åsyftade kategorin utan att de erhåller så stor pensionsrätt som avgiftens storlek motiverar. I den mån vederbörande arbetstagare har drivit egen rörelse antingen som huvudnäring eller som binäring till en korttids- eller deltidsanställning har visserligen pensionsrätt erhållits från arbetsanställningen, men avgifterna har helt fått bestridas av individen själv (under förutsättning att arbetsinkomsten ej uppgått till basbelopp); inkomsten från anställning har lagts i botten och

inkomsten från den egna rörelsen har lagts ovanpå vid beräkning av avgift. Såväl i olika riksdagsmotioner under 1960-talet som i allmänna skatteberedningens betänkande Nytt skattesystem, som framlades 1964, har getts exempel på de orättvisor som den bristande överensställningen mellan förmåner och avgifter medför.

Så lång tid måste nu anses ha förflutit sedan reglerna trädde i kraft att en översyn bör komma till stånd. Vid vissa tillfällen har motioner om ändringar avslagits under hänvisning till att frågan var under övervägande. Det utredningsarbete som då har åsyftats har varit utredningen om indirekta skatter och socialförsäkringsavgifter. Detta arbete har avslutats. Någon åtgärd i förevarande hänseende har inte vidtagits. Hänvisningar till den allmänna konstruktionen av tilläggs pensioneringssystemet kan enligt vår mening i längden inte motivera att man underlåter att lösa denna rättvisefråga. Bland de grupper som drabbas kan nämnas hemmafruar och studerande som har förvärvsarbete på deltid eller som arbetar viss tid av året som semestervikarier eller liknande samt företagare som har viss inkomst av anställning t. ex. småbrukare som har skogsarbete en viss tid av året. Det är angeläget att olika lösningar prövas för att eliminera befintliga orättvisor.

De s. k. 30- och 15-årsreglerna är också utformade så att de missgynnar dem som har lägre inkomster. Pensionen skall, när systemet är fullt utbyggt, utgå för högst 30 intjänade år, men avgifter skall inbetalas för hela den aktiva arbetstiden. Den som får avstå arbetsinkomst till ATP under 45—50 år får sålunda inte räkna fler pensionspoäng än den som får avstå avgifter i endast 30 år, vilket i stort måste missgynna låginkomstgrupperna som tidigt kommer ut i förvärvslivet.

Liknande effekt får den s. k. 15-årsregeln om att pensionen skall beräknas på genomsnittsinkomsten under de 15 bästa åren. De grupper som har brant stigande inkomster under senare delen av sin aktiva tid favoriseras härigenom. De som har lägre inkomster har i regel en relativt jämn inkomstutveckling under hela sin aktiva tid.

De anförda exemplen visar att nu gällande regler för beräkning av avgifter och förmåner inom tilläggs pensioneringen missgynnar låginkomstgrupperna. En utredning som syftar till att eliminera de aktuella orättvisorna bör snarast komma till stånd.

Med hänvisning till det anförda hemställes,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsamt prövning samt förslag rörande en sådan reformering av berörda regler inom tilläggs pensioneringen att den nuvarande disproportionen mellan avgift och för-

mån för deltid- och korttidsanställda samt låginkomsttagare avlägsnas i enlighet med vad i motionen anförts.

Stockholm den 14 januari 1970

Bertil Jonasson (cp)

Rune Gustavsson (cp)

Bengt Sjönell (cp)

i Alvesta

Anna-Lisa Nilsson (cp)

Torsten Gustafsson (cp)

i Stenkyrka